

Statybininkų tapatybės identifikavimo (ID) kontrolę numatyta vykdyti visose statybvietėse - nuo privačių gyvenamųjų namų ar butų iki daugiabučių ar gamyklų statybos. Nuo 2022 m. sausio 1-osios statybininkai į statybų aikštelę galės patekti tik su QR kodais. Kaip naujoji sistema veiks praktiškai ir kaip „Sodros“ draudėjo ar gyventojų asmeninėje paskyroje rasti šį QR kodą - kol kas nėra aišku, nes tokios galimybės prisijungus dar nematyti. Tiesa, aišku tai, jog dirbantį statybininką kontroliuoti turės tretieji asmenys.

Kaip ir kiekviena nauja priemonė, taip ir ši naujovė atneš nepatogumų dėl papildomų administracinių darbų. Rangovai statybvietėse dirbantiems darbuotojams suformuos šiuos kodus ir kurį laiką jie galės ramiai dirbuotis. Visgi, dar nėra paskelbta, kas kiek laiko reikės šią informaciją atnaujinti. Tikėtina, kad didžiausia našta užgrius užsakovus ir pagrindinius (generalinius) rangovus, kurie solidariai bus atsakingi už visus statybvietėje dirbančius statybininkus.

Taigi, papildoma rizika statybininko samdytojui greičiausiai pavirs dar viena už atliktus darbus sulaikoma suma ar išankstiniu garantu, kaip dažnai šis klausimas yra išsprendžiamas solidarioje atsakomybėje. Tik ar tai tikrai užkardys šešėlį - laikas parodys. Į statybvietę patenkantys ne statybininkai turės būti registruojami specialiaame žurnale, kad būtų aišku, kada jie atėjo ir kada išėjo.

Patikrinimai gali atskleisti ir kitas problemas

Kaip teigia Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovai, skaidriai dirbančio statybininko ID kodo (QR kodo) atspausdinimas nieko nekainuos. Šį kodą galės gauti tiek darbdavys, tiek ir pats darbuotojas, prisijungus prie „Sodros“ darbdavio ar gyventojų paskyros.

Šis kodas nuo sausio 1-osios visada turės būti prieinamas statybų aikštelėje, nes jis įrodys, jog darbuotojas yra legaliai įdarbintas rangovo ar subrangovo įmonėje, o jei statybininkas - individualią veiklą vykdomas asmuo - tai, jog legaliai moka mokesčius. Visgi, individualios veiklos įforminimas dar negarantuoja, kad šią pažymą turintis asmuo tikrai sumokės visus mokesčius.

Patikrinimo metu statybų aikštelėje gali būti tikrinamos ne tik statybininkų ID kortelės, tačiau ir darbo grafikai ar kiti su darbo santykiais susiję dokumentai. Neatmetama galimybė, kad po tokių patikrinimų statybų aikštelėje, šis patikrinimas gali būti tęsiamas,

inspektuojant darbo teisės nuostatų laikymąsi: nuo darbuotojų priėmimo į darbą, jiems priklausančių socialinių garantijų – kasmetinių atostogų, tėvadienių ar mamadienių, kompensacijos už kilnojamojo pobūdžio darbo apmokėjimą ir kitų užtikrinimų – iki tinkamai įforminto atleidimo. Įvedus naują kontrolės priemonę, tikėtina, jog bus tikrinama, kaip jos laikomasi arba kaip ji veikia, tačiau visi kiti reikalavimai taip pat turi būti vykdomi.

Priemonių daug - rezultatai nelabai džiuginantys

Kyla natūralus klausimas, kodėl mažinant šešėlį statybų sektoriuje vis dar iki šiol nėra proveržio? Kodėl šešėlio mastai nemažėja ir kaip veikia jau sukurtos kontrolės priemonės? Į šiuos klausimus turėtų atsakyti kontroliuojančios institucijos ar tos valdžios institucijos, kurios kuria vis naujas kontrolės priemones.

Svarbu prisiminti, kad statybinės organizacijos veikla kontroliuojama, pasitelkiant šias priemones:

- pirkimų-pardavimų PVM sąskaitų faktūrų registrų (i.SAF) už mėnesį teikimas VMI – kontroliuojama iš ko piršta ir kam parduota;
- krovinio važtaraščių duomenų teikimas elektroniniu būdu (i.VAZ) – kontroliuojama, kur nuvežti kroviniai Lietuvoje;
- pasitelkus į pagalbą užsienio subrangovą – informacija teikiama „Sodrai“ apie komandiruotus darbuotojus iš užsienio;
- sumokėjus užsienio rangovui už jo atliktus darbus Lietuvoje, viršijančius 15 tūkst. eurų – reikia už metus pateikti pranešimą mokesčių administratoriui (FR0711 forma);
- nuo 2021 m. lapkričio 1 d. rangovai solidariai yra atsakingi už subrangovų atsiskaitymą su darbuotojais;
- nuo 2022 m. sausio 1 d. darbo užmokestis, komandiruočių dienpinigiai ir kitos jų kompensacijos, kilnojamojo pobūdžio ar darbo lauko sąlygomis kompensacija turi būti mokami tik banko pavedimu, grynaisiais pinigais atsiskaityti draudžiama;
- ir, galiausiai, nuo 2022 m. sausio 1 d. pradeda galioti statybininko tapatybės identifikavimo (ID) kortelė.

Mokesčių administratorius jau kurį laiką naudoja sujungtą „duomenų upę“, kurioje galima matyti, kiek kiekvienas asmuo gauna legalių pajamų ir kaip jos yra išleidžiamos – turtui įsigyti ar kitoms reikmėms. Priemonių lyg ir pakanka, vis kuriamos naujos. Tačiau proveržio vis nėra.

Jurgita Navikienė, mokymų įmonės COUNTLINE lektorė

Jurgita Navikienė. Statybininko kortelė: ar su šia naujove jau galime
tikėtis proveržio, suvaldant šešėlį?

